ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 9.2.2010
COM(2010)47 τελικό

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης, βασισμένη στις εκθέσεις που υπέβαλαν τα κράτη μέλη για την περίοδο 2004-2007

SEC(2010)118

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης, βασισμένη στις εκθέσεις που υπέβαλαν τα κράτη μέλη για την περίοδο 2004-2007

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η οδηγία 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου (εφεξής «οδηγία για τη νιτρορρύπανση») αποσκοπεί στην προστασία των υδάτων από τη ρύπανση που προκαλείται άμεσα ή έμμεσα από νιτρικά ιόντα γεωργικής προέλευσης, μέσω ορισμένων μέτρων που οφείλουν να εφαρμόζουν τα κράτη μέλη: παρακολούθηση των υδάτων (ως προς τη συγκέντρωση νιτρικών ιόντων και την τροφική κατάσταση), προσδιορισμός των υδάτων που έχουν ρυπανθεί ή διατρέχουν κίνδυνο ρύπανσης, χαρακτηρισμός ευπρόσβλητων ζωνών (περιοχές των οποίων τα ύδατα απορρέουν στα ύδατα που έχουν προσδιοριστεί), θέσπιση κωδίκων ορθής γεωργικής πρακτικής και κατάρτιση προγραμμάτων δράσης (σειρά μέτρων για την πρόληψη και τη μείωση της νιτρορρύπανσης) και επανεξέταση, τουλάχιστον ανά τετραετία, του χαρακτηρισμού ευπρόσβλητων ζωνών και των προγραμμάτων δράσης.

Το άρθρο 10 της οδηγίας για τη νιτρορρύπανση επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποβολή έκθεσης στην Επιτροπή, ανά τετραετία από την κοινοποίησή της. Η έκθεση αυτή πρέπει να περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τους κώδικες ορθής γεωργικής πρακτικής, τις χαρακτηρισμένες ευπρόσβλητες ζώνες, τα αποτελέσματα της παρακολούθησης των υδάτων, καθώς και περίληψη των συναφών με τα ανωτέρω πτυχών των προγραμμάτων δράσης που έχουν καταρτιστεί για τις ευπρόσβλητες από νιτρορρύπανση ζώνες.

Στόχος της παρούσας έκθεσης είναι η ενημέρωση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την κατάσταση από πλευράς εφαρμογής της οδηγίας για τη νιτρορρύπανση, σύμφωνα με το άρθρο 11. Η έκθεση βασίζεται στις πληροφορίες που διαβίβασαν τα κράτη μέλη για την περίοδο 2004-2007 και συνοδεύεται από συγκεντρωτικούς χάρτες, οι οποίοι απεικονίζουν τις ασκούμενες πιέσεις από θρεπτικές ουσίες γεωργικής προέλευσης, την ποιότητα των υδάτων και τις χαρακτηρισμένες ευπρόσβλητες από νιτρορρύπανση ζώνες και περιλαμβάνονται στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής **(**SEC(2010)118**)**. Είναι η πρώτη φορά που υποβλήθηκαν εκθέσεις από το σύνολο των 27 κρατών μελών[1]. Ως εκ τούτου, ενώ η παρούσα έκθεση αφορά κυρίως την ΕΕ-27, περιλαμβάνει επίσης, για την πρώην ΕΕ-15 και για ορισμένα νέα κράτη μέλη, σύγκριση με την τρίτη περίοδο αναφοράς. Δεν είναι δυνατόν να γίνει σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς για όλα τα νέα κράτη μέλη, πολλά από τα οποία υπέβαλαν για

[1] Μη εξαιρουμένων της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας, μολονότι δεν υπείχαν ακόμη τη σχετική υποχρέωση. Η Βουλγαρία συμπεριέλαβε και στοιχεία για την ποιότητα των υδάτων κατά την περίοδο 2000-2003.

πρώτη φορά την έκθεση αυτή[2]. Οι εκθέσεις υποβλήθηκαν το 2008 και το 2009. Ορισμένα κράτη μέλη διαβίβασαν το 2009 συμπληρωματικές πληροφορίες, κυρίως στοιχεία για την ποιότητα των υδάτων.

2. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΙΕΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

Την περίοδο 2004-2007 σταθεροποιήθηκε στην ΕΕ-15 η σταδιακή μείωση της κατανάλωσης ανόργανων αζωτούχων λιπασμάτων που είχε ξεκινήσει στις αρχές της δεκαετίας του '90. Σε επίπεδο ΕΕ-27, η κατανάλωση αζώτου εμφανίζει ελαφρά ανοδική τάση[3]. Συγκρινόμενη με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς, η ετήσια συνολική κατανάλωση ανόργανων αζωτούχων λιπασμάτων στην ΕΕ-15[4] παρέμεινε σταθερή, φθάνοντας περίπου σε 9 εκατ. τόνους, ενώ στην ΕΕ-27 αυξήθηκε κατά 6%, συγκεκριμένα από 11,4 σε 12,1 εκατ. τόνους.

Η κατανάλωση ανόργανων φωσφορούχων λιπασμάτων μειώθηκε στη μεν ΕΕ-15 κατά 9%, στη δε ΕΕ-27 μόλις κατά 1%, σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς[3].

Την περίοδο 2004-2007 σταθεροποιήθηκε η πτωτική τάση που είχε παρατηρηθεί στο πλήθος των ζώων κατά την τελευταία περίοδο αναφοράς. Από τη σύγκριση μεταξύ των ετών 2003 και 2007[5] προκύπτει ότι, στην ΕΕ-15, το πλήθος των χοίρων και των πουλερικών, πλην των ορνίθων ωοπαραγωγής, μειώθηκε ενώ το πλήθος των αιγοπροβάτων και των βοοειδών αυξήθηκε ελαφρά. Το πλήθος των βοοειδών γαλακτοπαραγωγής αυξήθηκε κατά 7,6% στην ΕΕ-15. Όσον αφορά την ΕΕ-27, διαπιστώνεται ανάλογη εξέλιξη, με εντονότερη όμως μείωση του πλήθους των πουλερικών, πλην των ορνίθων ωοπαραγωγής.

Η ποσότητα προερχόμενου από την κτηνοτροφία αζώτου που διασπείρεται ετησίως στα γεωργικά εδάφη μειώθηκε την περίοδο 2003-2007 από 9,4 σε 9,1 εκατ. τόνους στην ΕΕ-27 και από 7,9 σε 7,6 εκατ. τόνους στην ΕΕ-15. Η πίεση που ασκείται από τη γεωργία παρουσιάζει μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών[6]. Στις περιοχές με υψηλή πίεση από θρεπτικές ουσίες περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, οι Κάτω Χώρες, η Φλάνδρα του Βελγίου και η Βρετάνη της Γαλλίας. Στα κράτη μέλη της Ανατολικής Ευρώπης οι πιέσεις είναι γενικά χαμηλότερες, λόγω χαμηλότερων εισροών λιπασμάτων και μικρότερης πυκνότητας ζωικού κεφαλαίου.

Σε πολλά κράτη μέλη μειώνεται η εισροή φορτίων αζώτου γεωργικής προέλευσης στα επιφανειακά ύδατα. Παρόλα αυτά, το σχετικό μερίδιο ευθύνης της γεωργίας παραμένει μεγάλο. Η γεωργία ευθύνεται στα περισσότερα κράτη μέλη για ποσοστό πάνω από 50% της συνολικής απόρριψης αζώτου στα επιφανειακά ύδατα. Τα φορτία

---

2 Η Κύπρος, η Τσεχική Δημοκρατία, η Εσθονία και η Ουγγαρία είχαν υποβάλει έκθεση το 2004 για την περίοδο 2000-2003.

3 Βλ. σχήματα 1Α και 1Β στο έγγραφο SWD.

4 Με βάση τα στατιστικά στοιχεία του ΟΟΣΑ για την περίοδο 2003-2007. Η βάση δεδομένων δεν διαθέτει πληροφορίες για το Βέλγιο και την Ιρλανδία. Η Ιρλανδία διαβίβασε δικά της αριθμητικά στοιχεία.

5 Βλ. πίνακα 3 στο έγγραφο SWD.

6 Βλ. χάρτες 1 έως 6 στο έγγραφο SWD.

αζώτου που δέχονται οι λεκάνες απορροής από διάχυτες πηγές εξακολουθούν να αντιπροσωπεύουν υψηλό ποσοστό σε μεγάλα τμήματα της Ευρώπης[7].

3. ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ – ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ

Δίκτυα παρακολούθησης

Η κατάλληλη παρακολούθηση των υδάτων έχει κρίσιμη σημασία για την αξιολόγηση της ποιότητάς τους και προϋποθέτει την ύπαρξη αντιπροσωπευτικού δικτύου παρακολούθησης των υπογείων, επιφανειακών και θαλασσίων υδάτων στο σύνολο της επικράτειας των χωρών. Αρκετά κράτη μέλη έχουν εντάξει την παρακολούθηση της νιτρορρύπανσης στα δίκτυα παρακολούθησης που συγκρότησαν κατ' εφαρμογή της οδηγίας-πλαισίου για τους υδάτινους πόρους[8]. Κατά την περίοδο αναφοράς της παρούσας έκθεσης, για 10 κράτη μέλη οι σταθμοί παρακολούθησης που είχαν καταχωρηθεί στις βάσεις δεδομένων σχετικά με την οδηγία για τη νιτρορρύπανση και την οδηγία-πλαίσιο για τους υδάτινους πόρους ταυτίζονταν σε ποσοστό 50%.

Ο συνολικός αριθμός σημείων δειγματοληψίας στην ΕΕ-27 ανέρχεται σε 31.000 για τα υπόγεια ύδατα και σε 27.000 για τα επιφανειακά. Τα σημεία δειγματοληψίας στην ΕΕ-12 είναι σημαντικά λιγότερα απ' όσα στην ΕΕ-15, αριθμώντας 7.000 για τα υπόγεια ύδατα και 5.000 για τα επιφανειακά. Σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς, τα σημεία δειγματοληψίας από υπόγεια ύδατα στην ΕΕ-15 αυξήθηκαν από 20.000 σε 24.000, ενώ ο αριθμός των σημείων δειγματοληψίας από επιφανειακά ύδατα παρέμεινε σταθερός σε 22.000. Ο συνολικός αριθμός των σημείων που είναι κοινά με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς – γεγονός που διευκολύνει τους υπολογισμούς των τάσεων – ανέρχεται σε 18.000 όσον αφορά τα υπόγεια ύδατα και σε 14.000 όσον αφορά τα επιφανειακά.

Η μέση πυκνότητα των σημείων δειγματοληψίας από υπόγεια ύδατα είναι 13,7 ανά 1000 km^2, ενώ η μεγαλύτερη πυκνότητα παρατηρείται στο Βέλγιο, τη Μάλτα και τη Δανία (99, 44 και 34 σημεία ανά 1000 km^2, αντίστοιχα) και η μικρότερη στη Φινλανδία, τη Σουηδία και τη Λιθουανία (0,2, 0,4 και 0,8 σημεία ανά 1000 km^2, αντίστοιχα). Τα περισσότερα κράτη μέλη υπέβαλαν στοιχεία παρακολούθησης των υπογείων υδάτων σε διαφορετικά βάθη, τα οποία κυμαίνονται από 0-5 έως περισσότερο από 30 μέτρα. Μικρός αριθμός κρατών μελών διαβίβασαν πληροφορίες σχετικά με τη συχνότητα παρακολούθησης, η οποία κυμαίνεται από μία (Κάτω Χώρες) έως τέσσερις φορές (Βέλγιο, Γαλλία, Σλοβενία και Σλοβακία) ετησίως.

Η μέση πυκνότητα των σημείων δειγματοληψίας από γλυκά επιφανειακά ύδατα είναι 7,4 ανά 1000 km^2 ξηράς, ενώ η μεγαλύτερη πυκνότητα παρατηρείται στη Μάλτα, το Βέλγιο και το Ηνωμένο Βασίλειο (114, 29 και 36 ανά 1000 km^2, αντίστοιχα) και η μικρότερη στη Φινλανδία (0,5 ανά 1000 km^2). Τα κράτη μέλη που βρέχονται από θάλασσα έχουν στην πλειονότητά τους ορίσει και σημεία παρακολούθησης των θαλασσίων υδάτων. Η συχνότητα παρακολούθησης των επιφανειακών υδάτων κυμαίνεται από 7,4 φορές ετησίως, κατά μέσον όρο, στη Ρουμανία έως και 26 φορές ετησίως σε ορισμένα σημεία παρακολούθησης της Γερμανίας και της Σλοβενίας.

---

7 Βλ. χάρτη 7 στο έγγραφο SWD.

8 Οδηγία 2000/60/ΕΚ

Τα κράτη μέλη διαβίβασαν δεδομένα από γεωαναφορά για την ποιότητα των υδάτων, τα οποία επέτρεψαν τον σχεδιασμό συγκεντρωτικών χαρτών[9] που απεικονίζουν την ποιότητα των υδάτων ως προς τη νιτρορρύπανση και την τροφική τους κατάσταση.

Υπόγεια ύδατα

Την περίοδο 2004-2007, στο 15% των σταθμών παρακολούθησης της ΕΕ-27 οι μέσες τιμές συγκέντρωσης νιτρικών ιόντων υπερέβαιναν τα 50 mg/l[10], στο 6% κυμαίνονταν μεταξύ 40 και 50 mg/l και στο 13% μεταξύ 25 και 40 mg/l. Στο 66% περίπου των σταθμών που καλύπτουν υπόγεια ύδατα σημειώθηκαν συγκεντρώσεις χαμηλότερες από 25 mg/l. Τα αντίστοιχα αριθμητικά στοιχεία για την ΕΕ-15 είναι 17% πάνω από 50 mg/l, 6% μεταξύ 40 και 50 mg/l, 15% μεταξύ 25 και 40 mg/l και 62% κάτω των 25 mg/l[11]. Οι περιοχές με υψηλές συγκεντρώσεις (άνω των 40 mg/l) είναι τμήματα της Εσθονίας, το νοτιοανατολικό τμήμα των Κάτω Χωρών, η Φλάνδρα του Βελγίου, η κεντρική Αγγλία, αρκετά τμήματα της Γαλλίας, η βόρεια Ιταλία, η βορειοανατολική Ισπανία, η νοτιοανατολική Σλοβακία, η νότια Ρουμανία, η Μάλτα και η Κύπρος. Σχετικά υψηλές τιμές σημειώνονται επίσης σε πολλούς σταθμούς στις ακτές της Μεσογείου.

Τάσεις της ποιότητας των υπογείων υδάτων

Τα περισσότερα από τα κράτη μέλη που είχαν υποβάλει έκθεση για την προηγούμενη περίοδο, μεταξύ των οποίων ορισμένα νέα κράτη μέλη (Βουλγαρία, Κύπρος, Εσθονία και Ουγγαρία[12]), συνέκριναν τα στοιχεία μεταξύ εκείνης και της τρέχουσας περιόδου. Η Σουηδία δεν υπέβαλε συγκριτικά στοιχεία επειδή, αφενός οι συγκεντρώσεις νιτρικών ιόντων είναι χαμηλότερες από 25 mg/l σχεδόν στο σύνολο των υπογείων υδάτων της και, αφετέρου, κατά την τρέχουσα περίοδο αναφοράς αξιολογήθηκαν λιγότερα σημεία παρακολούθησης. Δεν ήταν δυνατόν να προσδιοριστούν τάσεις για την Ελλάδα, λόγω έλλειψης στοιχείων, ούτε για την Πολωνία, τη Λιθουανία, τη Λετονία, τη Μάλτα, τη Ρουμανία, τη Σλοβενία και τη Σλοβακία, που υπέβαλαν για πρώτη φορά έκθεση.

Από τη σύγκριση με τα στοιχεία της προηγούμενης περιόδου αναφοράς[13] προκύπτει ότι, σε επίπεδο ΕΕ-15[14], υπερισχύουν οι σταθερές και πτωτικές τάσεις (66% των σταθμών παρακολούθησης, από τους οποίους το 30% εμφανίζει πτωτικές τάσεις). Ωστόσο, το 34% των σταθμών παρακολούθησης εξακολουθεί να εμφανίζει ανοδική τάση. Στα νέα κράτη μέλη που συνέκριναν τα στοιχεία με εκείνα της προηγούμενης περιόδου (Βουλγαρία, Κύπρος, Εσθονία και Ουγγαρία), το 80% των σταθμών εμφανίζει σταθερότητα, το 11% πτωτική τάση και το 9% ανοδική τάση. Τα κράτη μέλη όπου διαπιστώθηκαν ανοδικές τάσεις σε ποσοστό μεγαλύτερο του 30% των σταθμών παρακολούθησης ήταν το Βέλγιο, η Γαλλία, η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Γερμανία, η Ιρλανδία, η Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Ωστόσο, στα ίδια κράτη

---

9 Βλ. χάρτες 8-15 στο έγγραφο SWD.

10 50 mg NO_3-/l είναι η τιμή ενεργοποίησης που καθορίζεται στην οδηγία για τη νιτρορρύπανση.

11 Βλ. σχήμα 2 στο έγγραφο SWD.

12 Η Τσεχική Δημοκρατία δεν συμπεριέλαβε στοιχεία σχετικά με την ποιότητα των υδάτων στην έκθεση που υπέβαλε για την περίοδο 2000-2003, γεγονός που καθιστά αδύνατη την ανάλυση των τάσεων.

13 Βλ. σχήμα 3 στο έγγραφο SWD.

14 Πλην Σουηδίας για τους προαναφερόμενους λόγους.

μέλη, με εξαίρεση την Ιρλανδία, ανάλογο ή ακόμη και υψηλότερο είναι το επί τοις εκατό ποσοστό σταθμών με βελτιούμενη ποιότητα. Από την ανάλυση των τάσεων ανά κλάση ποιότητας των υδάτων[15] προκύπτει ότι το ποσοστό των σημείων παρακολούθησης όπου οι συγκεντρώσεις υπερβαίνουν τα 50 mg/l εξακολουθεί να αυξάνεται σε αρκετά κράτη μέλη, στα οποία συμπεριλαμβάνονται το Βέλγιο, η Δανία, η Ελλάδα, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιρλανδία, η Ιταλία, οι Κάτω Χώρες και το Ηνωμένο Βασίλειο. Το ποσοστό των σημείων με συγκεντρώσεις άνω των 50 mg/l μειώθηκε στην Αυστρία, τη Γερμανία, τη Φινλανδία, το Λουξεμβούργο και την Πορτογαλία. Τα στοιχεία αυτά πρέπει πάντως να ερμηνεύονται με προσοχή, δεδομένου ότι πολλά κράτη μέλη αύξησαν σημαντικά την πυκνότητα των σημείων παρακολούθησης, αύξηση που ενδέχεται να επηρεάζει το ποσοστό των σημείων ανά κλάση ποιότητας.

Βάθος των υπογείων υδάτων

Τα βαθύτερα υπόγεια ύδατα είναι λιγότερο ρυπασμένα από τα ρηχά. Ο υδροφορέας με το υψηλότερο ποσοστό σημείων όπου οι συγκεντρώσεις νιτρικών ιόντων υπερβαίνουν τα 50 mg/l έχει βάθος μεταξύ 5 και 15 μέτρων[16].

Γλυκά επιφανειακά ύδατα

Την περίοδο 2004-2007, στο 21% των σταθμών παρακολούθησης επιφανειακών υδάτων της ΕΕ-27 οι μέσες τιμές συγκέντρωσης νιτρικών ιόντων ήταν χαμηλότερες από 2 mg/l και στο 37% κυμαίνονταν μεταξύ 2 και 10 mg/l. Κατά μέσον όρο, η συγκέντρωση κυμαινόταν μεταξύ 40 και 50 mg/l στο 3% των σταθμών και υπερέβαινε τα 50 mg/l επίσης στο 3% των σταθμών. Τα αντίστοιχα αριθμητικά στοιχεία για την ΕΕ-15 είναι 24% κάτω των 2 mg/l, 30% μεταξύ 2 και 10 mg/l, 4% μεταξύ 40 mg και 50 mg/l και ομοίως 4% άνω των 50 mg/l.

Τα κράτη μέλη με τη μεγαλύτερη αναλογία σταθμών όπου οι συγκεντρώσεις ήταν χαμηλότερες από 2 mg/l ήταν η Σουηδία (97%), η Βουλγαρία (76%), η Φινλανδία (59%) και η Πορτογαλία (50%). Τα κράτη μέλη με τη μεγαλύτερη αναλογία σταθμών όπου οι συγκεντρώσεις υπερέβαιναν τα 50 mg/l ήταν η Μάλτα (43%), το Βέλγιο (10%) και το Ηνωμένο Βασίλειο (7%)[17].
Υψηλές τιμές, άνω των 40 mg/l, εμφανίζονται ιδίως στην Αγγλία, τη Φλάνδρα και τη Βρετάνη. Όσον αφορά τα νέα κράτη μέλη, τα επιφανειακά ύδατα έχουν αυξημένες συγκεντρώσεις νιτρικών ιόντων (άνω των 25 mg/l) σε τμήματα της Τσεχικής Δημοκρατίας και της Ουγγαρίας, καθώς και σε ολιγάριθμες περιοχές της Πολωνίας[18].

Τάσεις της ποιότητας των γλυκών επιφανειακών υδάτων

Σε σχέση με τη προηγούμενη περίοδο αναφοράς, η συγκέντρωση νιτρικών ιόντων μειώνεται ή παραμένει σταθερή στο 70% των σημείων παρακολούθησης στην ΕΕ-15. Η Γαλλία παρουσιάζει τη μεγαλύτερη αναλογία σταθμών (18%) όπου η ποιότητα

15 Βλ. πίνακα 1 στο έγγραφο SWD.
16 Βλ. σχήμα 4 στο έγγραφο SWD.
17 Βλ. σχήμα 5 στο έγγραφο SWD.
18 Βλ. χάρτες 11, 12 και 14 στο κεφάλαιο Ι του έγγραφου SWD.

των υδάτων βελτιώνεται[19], ενώ η Ελλάδα (41%)[20] και το Λουξεμβούργο (30%) παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη αναλογία σταθμών με υποβάθμιση της ποιότητας των υδάτων[21]. Στην Ιταλία και το Βέλγιο παρατηρείται σχετικά υψηλό ποσοστό σταθμών όπου η ποιότητα των υδάτων βελτιώνεται (10% και 13% αντίστοιχα) αλλά και ανάλογο ποσοστό σταθμών με υποβάθμιση της ποιότητας. Στις περιοχές με έντονη αύξηση των συγκεντρώσεων νιτρικών ιόντων σε σχετικά υψηλό ποσοστό σταθμών περιλαμβάνονται επίσης η δυτική Αγγλία, η Ελλάδα και το ανατολικό τμήμα του δέλτα του Πάδου στην Ιταλία[22]. Στην τελευταία περίπτωση, όμως, διαπιστώνεται επίσης σχετικά υψηλό ποσοστό σταθμών με έντονη πτωτική τάση. Μεταξύ των νέων κρατών μελών που ανέφεραν τάσεις, η Κύπρος (26%) παρουσιάζει τη μεγαλύτερη αναλογία σταθμών με τάσεις βελτίωσης, ενώ η Εσθονία (10%) παρουσιάζει τη μεγαλύτερη αναλογία σταθμών με τάσεις υποβάθμισης[23]. Από την ανάλυση των τάσεων ανά κλάση ποιότητας των υδάτων[24] προκύπτει ότι το ποσοστό των σημείων παρακολούθησης όπου οι συγκεντρώσεις υπερβαίνουν τα 50 mg/l εξακολουθεί να αυξάνεται σε αρκετά κράτη μέλη, ιδίως στο Βέλγιο και το Ηνωμένο Βασίλειο. Το ποσοστό των σημείων με συγκεντρώσεις άνω των 50 mg/l μειώθηκε στη Γαλλία και την Ιταλία, ενώ σε αρκετά κράτη μέλη της ΕΕ-15 οι τιμές στα επιφανειακά ύδατα δεν υπερβαίνουν τα 50 mg/l (Αυστρία, Γερμανία, Ελλάδα, Φινλανδία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Πορτογαλία και Σουηδία). Τα στοιχεία αυτά πρέπει πάντως να ερμηνεύονται με προσοχή, δεδομένου ότι οι μεταβολές της πυκνότητας των σημείων παρακολούθησης ενδέχεται να επηρεάζουν το ποσοστό των σημείων ανά κλάση ποιότητας των υδάτων.

Τροφική κατάσταση των επιφανειακών υδάτων

Τα κράτη μέλη εφάρμοσαν διαφορετικά κριτήρια προκειμένου να αξιολογήσουν την τροφική κατάσταση των γλυκών επιφανειακών υδάτων, γεγονός που δυσχεραίνει τη σύγκριση μεταξύ των κρατών μελών ως προς την τροφική κατάσταση των υδάτων τους. Η χλωροφύλλη-α, το ολικό άζωτο, ο ολικός φωσφόρος και τα ορθοφωσφορικά ιόντα είναι παράμετροι που χρησιμοποιούνται συχνά και σε μία ή περισσότερες από αυτές βασίζονται τα στοιχεία που υπέβαλαν 17 κράτη μέλη για την τροφική κατάσταση των υδάτων τους. Στο 40% των σταθμών της ΕΕ[25] που καλύπτονται από τα υποβληθέντα στοιχεία για την τροφική κατάσταση των υδάτων τα επιφανειακά ύδατα χαρακτηρίζονται ως ολιγοτροφικά ή άκρως ολιγοτροφικά και στο 33% ως ευτροφικά ή υπερευτροφικά. Η Μάλτα και η Ουγγαρία παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη αναλογία υπερευτροφικών υδάτων, ενώ η Βουλγαρία και η Λετονία παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη αναλογία ολιγοτροφικών[26].
Επειδή δεν υπέβαλαν όλα τα κράτη μέλη που διαθέτουν θαλάσσια ύδατα στοιχεία για την ποιότητά τους, η αξιολόγηση σε κοινοτικό επίπεδο είναι μάλλον δύσκολη στο πλαίσιο της παρούσας έκθεσης.

---

19 Μείωση των συγκεντρώσεων νιτρικών ιόντων τουλάχιστον κατά 5 mg/l.

20 Η Ελλάδα υπέβαλε επικαιροποιημένη σειρά δεδομένων, η οποία όμως δεν ήταν δυνατόν να ληφθεί υπόψη λόγω καθυστερημένης υποβολής. Παρουσιάζονται τα πρώτα δεδομένα που διαβιβάστηκαν.

21 Αύξηση των συγκεντρώσεων νιτρικών ιόντων τουλάχιστον κατά 5 mg/l.

22 Βλ. χάρτη 13 στο έγγραφο SWD.

23 Βλ. σχήμα 6 στο έγγραφο SWD.

24 Βλ. πίνακα 2 στο έγγραφο SWD.

25 ΕΕ-27 πλην Κύπρου, Δανίας, Εσθονίας, Ελλάδας, Ιταλίας, Γαλλίας, Λουξεμβούργου, Κάτω Χωρών, Πολωνίας και Ηνωμένου Βασιλείου, λόγω απουσίας δεδομένων ή ελλιπών δεδομένων.

26 Βλ. σχήμα 7 στο έγγραφο SWD.

4. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΕΥΠΡΟΣΒΛΗΤΩΝ ΑΠΟ ΝΙΤΡΟΡΡΥΠΑΝΣΗ ΖΩΝΩΝ

Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να χαρακτηρίζουν ευπρόσβλητες ζώνες όλες τις χερσαίες περιοχές που βρίσκονται στο έδαφός τους και των οποίων τα ύδατα απορρέουν σε ύδατα που έχουν ρυπανθεί ή διατρέχουν κίνδυνο ρύπανσης εάν δεν ληφθούν μέτρα. Τουλάχιστον ανά τετραετία, τα κράτη μέλη οφείλουν να επανεξετάζουν και, εφόσον είναι αναγκαίο, να αναθεωρούν τον χαρακτηρισμό των ευπρόσβλητων ζωνών, με βάση τα αποτελέσματα της παρακολούθησης των υδάτων. Αντί του χαρακτηρισμού συγκεκριμένων ζωνών, τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν την εφαρμογή προγράμματος δράσης στο σύνολο του εδάφους τους. Η Αυστρία, η Δανία, η Φινλανδία, η Γερμανία, η Ιρλανδία, η Λιθουανία, το Λουξεμβούργο, η Μάλτα, οι Κάτω Χώρες και η Σλοβενία έχουν υιοθετήσει την προσέγγιση συνόλου του εδάφους.

Το 39,6%[27] της έκτασης της ΕΕ-27, συμπεριλαμβανομένης της έκτασης των κρατών μελών που εφαρμόζουν την προσέγγιση συνόλου του εδάφους, έχει χαρακτηριστεί ευπρόσβλητη ζώνη. Σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς, η συνολική έκταση που έχει χαρακτηριστεί ευπρόσβλητη ζώνη ή υπάγεται στην προσέγγιση συνόλου του εδάφους στην ΕΕ-15 αυξήθηκε κατά 1%, με αποτέλεσμα να αντιπροσωπεύει πλέον το 44,6% της συνολικής έκτασής της. Η Πορτογαλία, το Βέλγιο και η Ιταλία ήταν οι χώρες όπου κυρίως αυξήθηκε η έκταση των ευπρόσβλητων ζωνών τους την περίοδο 2004-2007, ενώ οι χαρακτηρισμοί αυξήθηκαν και στην Ισπανία κατά τα έτη 2008 και 2009.

5. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΡΑΣΗΣ

Τα κράτη μέλη οφείλουν να καταρτίζουν ένα ή περισσότερα προγράμματα δράσης, τα οποία ισχύουν για τις χαρακτηρισμένες ευπρόσβλητες ζώνες ή για ολόκληρο το έδαφος, εφόσον έχουν επιλέξει την προσέγγιση συνόλου του εδάφους. Τα εν λόγω προγράμματα δράσης πρέπει να περιλαμβάνουν τουλάχιστον τα μέτρα που αναφέρονται στα παραρτήματα ΙΙ και ΙΙΙ της οδηγίας για τη νιτρορρύπανση και τα οποία αφορούν, μεταξύ άλλων, τις περιόδους του έτους κατά οποίες απαγορεύεται η χρήση λιπασμάτων, την ελάχιστη απαιτούμενη χωρητικότητα αποθήκευσης κοπριάς, τον περιορισμό της ποσότητας λιπασμάτων που επιτρέπεται να διασπείρεται στο έδαφος και τη διασπορά λιπασμάτων σε εδάφη που γειτνιάζουν με ύδατα ή είναι επικλινή.

Όλα τα κράτη μέλη έχουν καταρτίσει ένα ή περισσότερα προγράμματα δράσης για το έδαφός τους και συμπεριέλαβαν στις εκθέσεις τους πληροφορίες σχετικά με τα προσφάτως καταρτισθέντα προγράμματα δράσης, καθώς και για τις τροποποιήσεις που επήλθαν μετά την απαιτούμενη περιοδική επανεξέταση.

Αρκετά κράτη μέλη, μεταξύ των οποίων η Γαλλία, η Πορτογαλία, η Ισπανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Βέλγιο, η Ιταλία, η Πολωνία και η Ρουμανία, έκαναν χρήση της δυνατότητας που τους παρέχει η οδηγία για τη νιτρορρύπανση να καταρτίζουν και να εφαρμόζουν διαφορετικά προγράμματα δράσης για μεμονωμένες ευπρόσβλητες από νιτρορρύπανση ζώνες ή τμήματα ζωνών.

---

[27] Με βάση τα δεδομένα που αφορούν το έτος 2007, βλ. πίνακα 4, σχήμα 8 και χάρτη 16 στο έγγραφο SWD.

Μολονότι τα περισσότερα προγράμματα δράσης περιλαμβάνουν τα απαιτούμενα μέτρα, ορισμένα χρειάζονται περαιτέρω ενίσχυση για την επαρκή προστασία της ποιότητας των υδάτων από την οφειλόμενη στο άζωτο ρύπανση. Οι βασικές ανεπάρκειες αφορούν τις διατάξεις για την αποθήκευση, την ισόρροπη χρήση λιπασμάτων και τον καθορισμό περιόδων κατά τις οποίες απαγορεύεται η χρήση τους.

Η οδηγία για τη νιτρορρύπανση περιορίζει σε 170 kg N/ha ετησίως την ποσότητα κοπριάς που διασπείρεται στις χαρακτηρισμένες ζώνες για τις οποίες ισχύουν τα προγράμματα δράσης. Αυτό το πρότυπο διασποράς κατοχυρώνεται σε όλα σχεδόν τα προγράμματα δράσης.

Η χωρητικότητα αποθήκευσης κοπριάς αυξήθηκε περαιτέρω κατά την τελευταία περίοδο αναφοράς. Παρόλα αυτά, η ανεπαρκής χωρητικότητα αποθήκευσης συγκαταλέγεται στις συχνότερα αναφερόμενες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη κατά την εφαρμογή των προγραμμάτων δράσης. Η χωρητικότητα αποθήκευσης πρέπει να επαρκεί για να καλύπτει τις περιόδους κατά τις οποίες η διασπορά κοπριάς απαγορεύεται ή είναι αδύνατη λόγω των καιρικών συνθηκών. Αναφέρεται ότι η κατασκευή νέων αποθηκευτικών εγκαταστάσεων εμποδίζεται από την έλλειψη χρηματοοικονομικών πόρων μεταξύ των γεωργών.

Οι γεωργοί που υποβλήθηκαν σε έλεγχο τηρούσαν σε μεγάλο βαθμό τα μέτρα των προγραμμάτων δράσης. Ωστόσο, αναφέρθηκε ότι η εφαρμογή των προγραμμάτων δράσης προσκρούει στις ακόλουθες δυσκολίες:

- τήρηση επακριβών αρχείων από τους γεωργούς για τη διασπορά κοπριάς και λιπασμάτων·

- χαμηλό επίπεδο πληροφόρησης των γεωργών, ιδίως στην περίπτωση των μικρών εκμεταλλεύσεων. Πολλοί από αυτούς τους γεωργούς δυσκολεύονται να κατανοήσουν τα μέτρα των προγραμμάτων δράσης λόγω έλλειψης γνώσεων.

Ορισμένα κράτη μέλη (π.χ. Αυστρία, Κάτω Χώρες) ανέφεραν ότι, συνολικά, οι γεωργοί ευαισθητοποιούνται όσον αφορά το φυσικό περιβάλλον, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα, για παράδειγμα, τη βελτίωση του χειρισμού της κοπριάς και των λιπασμάτων.

Στο κεφάλαιο ΙΙΙ του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής παρατίθενται ορισμένα παραδείγματα προόδου που σημειώθηκε σε διάφορα κράτη μέλη όσον αφορά τα προγράμματα δράσης.

Η Επιτροπή έχει επίσης αντιληφθεί το αυξανόμενο ενδιαφέρον για πρωτοβουλίες που αφορούν την επεξεργασία κοπριάς. Σε αρκετά κράτη μέλη, ιδίως στις περιφέρειες με εντατική κτηνοτροφία και μεγάλα πλεονάσματα θρεπτικών ουσιών, η ζωική κοπριά υποβάλλεται σε επεξεργασία για την παραγωγή τελικών προϊόντων που μεταφέρονται εύκολα με σκοπό την εξαγωγή ή προϊόντων στα οποία έχει μεταβληθεί η αναλογία των θρεπτικών ουσιών ώστε να υπάρχει δυνατότητα βελτίωσης της διαχείρισης των τελευταίων, με αποτέλεσμα τη μείωση των πλεονασμάτων τους. Οι τεχνικές επεξεργασίας ποικίλλουν, από απλό διαχωρισμό σε στερεό και υγρό κλάσμα έως πιο προηγμένες μεθόδους, όπως ξήρανση, κομποστοποίηση ή αποτέφρωση για τα στερεά κλάσματα και βιολογική

επεξεργασία, διήθηση με μεμβράνες ή φυσικοχημικές τεχνικές για τα υγρά κλάσματα. Οι τεχνικές αυτές συχνά συνδυάζονται με διεργασίες πέψης σε εγκαταστάσεις βιοαερίου για την παραγωγή ενέργειας. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης διάφορες μεγάλες συνεταιριστικές πρωτοβουλίες, στο πλαίσιο των οποίων μεγάλες ομάδες γεωργών επενδύουν από κοινού σε εγκαταστάσεις επεξεργασίας κοπριάς. Σχετικές πρωτοβουλίες έχουν αναληφθεί κυρίως στην Ισπανία, στις Κάτω Χώρες και στο Βέλγιο.

Πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι εντείνεται το ενδιαφέρον των κτηνοτρόφων για την εφαρμογή προσαρμοσμένων τεχνικών διατροφής των ζώων, όπως είναι τα σιτηρέσια χαμηλής περιεκτικότητας σε άζωτο, η πολυφασική διατροφή με τροφές προσαρμοσμένες στο στάδιο ανάπτυξης και η προηγμένη διαχείριση της διατροφής, χάρη στην οποία βελτιώνεται η συνολική απόδοση της τροφής που χορηγείται στα ζώα. Οι προηγμένες τεχνικές επεξεργασίας των τροφών συμβάλλουν στη βελτίωση της μετατρεψιμότητας της τροφής και στη μείωση της απέκκρισης θρεπτικών ουσιών.

6. ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΕΙΣ

Η οδηγία για τη νιτρορρύπανση επιτρέπει παρεκκλίσεις όσον αφορά τη μέγιστη επιτρεπόμενη ποσότητα των 170 kg αζώτου από ζωική κοπριά ανά εκτάριο ετησίως, υπό τον όρο ότι αποδεδειγμένα δεν διακυβεύεται η επίτευξη των στόχων της οδηγίας και ότι οι παρεκκλίσεις βασίζονται σε αντικειμενικά κριτήρια, όπως είναι οι παρατεταμένες καλλιεργητικές περίοδοι, οι καλλιέργειες με μεγάλες ανάγκες αζώτου, το μεγάλο ύψος καθαρής βροχόπτωσης και τα εδάφη με ιδιαίτερα μεγάλη απονιτρωτική ικανότητα. Για τις παρεκκλίσεις απαιτείται απόφαση της Επιτροπής μετά από γνωμοδότηση της κανονιστικής επιτροπής για τη νιτρορρύπανση, η οποία επικουρεί την Επιτροπή στην εφαρμογή της οδηγίας. Ο κατάλληλος χαρακτηρισμός ευπρόσβλητων από νιτρορρύπανση ζωνών και η εφαρμογή προγραμμάτων δράσης απόλυτα σύμφωνων με την οδηγία αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για κάθε παρέκκλιση, ενώ οι παρεκκλίσεις ισχύουν μόνο για όσο χρόνο διαρκεί το πρόγραμμα δράσης. Στο κεφάλαιο ΙΙ του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής παρατίθεται κατάλογος των παρεκκλίσεων που είχαν εγκριθεί μέχρι τον Δεκέμβριο του 2009.

7. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Πολλά κράτη μέλη διαβίβασαν πληροφορίες σχετικά με τις μεθόδους εκτίμησης (αναλύσεις τάσεων και μοντέλα προσομοίωσης) που χρησιμοποιούν για την αξιολόγηση των τάσεων της πίεσης που ασκείται από τη γεωργία ή/και της εξέλιξης της ποιότητας των υδάτων. Η Κύπρος, η Γαλλία, η Ελλάδα, η Λετονία, η Μάλτα, η Πορτογαλία, η Ρουμανία και η Σλοβενία δεν διαβίβασαν καμία σχετική πληροφορία. Η Ιρλανδία δεν διαβίβασε μοντέλα προσομοίωσης, αλλά ανέφερε μέτρα και εξελίξεις που θεωρεί πιθανόν να έχουν μελλοντικά θετικό αντίκτυπο στην ποιότητα των υδάτων.

Όπως και κατά την προηγούμενη περίοδο αναφοράς, λίγα είναι τα κράτη μέλη που κατέθεσαν ποσοτικά στοιχεία για το χρονικό πλαίσιο εντός του οποίου προβλέπεται να επιτευχθεί είτε σταθεροποίηση της ρύπανσης είτε αποκατάσταση της ποιότητας

των υδάτων. Πολλά κράτη μέλη επισημαίνουν τις δυσκολίες που παρουσιάζει η διατύπωση τέτοιων προβλέψεων, επικαλούμενα ως επί το πλείστον τις αβεβαιότητες όσον αφορά τις κλιματικές και μεταφορικές διεργασίες στα εδάφη, καθώς και το γεγονός ότι, πέραν των γεωργικών, έχουν ληφθεί και άλλα μέτρα για τη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων.

Γενικότερα και παρά τις επιτευχθείσες βελτιώσεις στην ποιότητα των υδάτων, θα χρειαστούν πολλά έτη, έως και δεκαετίες, προτού επιτευχθεί η πλήρης αποκατάσταση της ποιότητας των υδάτων χάρη στην εφαρμογή των προγραμμάτων δράσης και στην αλλαγή των γεωργικών πρακτικών. Στις ελάχιστες περιπτώσεις που κατατέθηκε χρονοδιάγραμμα ουσιαστικής αποκατάστασης της ποιότητας των υδάτων, ο απαιτούμενος χρόνος κυμαίνεται μεταξύ 4-8 ετών (Γερμανία και Ουγγαρία) και πολλών δεκαετιών για τα βαθύτερα υπόγεια ύδατα (Κάτω Χώρες).

8. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΛΟΓΩ ΠΑΡΑΒΑΣΕΩΝ

Η εφαρμογή της οδηγίας για τη νιτρορρύπανση εξακολουθεί να παρουσιάζει ατέλειες, οι οποίες αφορούν κυρίως τον ανεπαρκή χαρακτηρισμό ευπρόσβλητων από νιτρορρύπανση ζωνών και τη μη συμμόρφωση των προγραμμάτων δράσης. Η Επιτροπή βρίσκεται σε συνεχή διάλογο με όλα τα κράτη μέλη επιδιώκοντας την πλήρη εφαρμογή και, επί του παρόντος, έχει κινήσει τρεις διαδικασίες λόγω παραβάσεων. Η διαδικασία κατά της Ισπανίας αφορά τον χαρακτηρισμό ευπρόσβλητων ζωνών και το περιεχόμενο των προγραμμάτων δράσης, ενώ οι διαδικασίες κατά της Γαλλίας και του Λουξεμβούργου αφορούν τα προγράμματα δράσης.

9. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΕ

Η οδηγία για τη νιτρορρύπανση συνδέεται στενά με άλλες πολιτικές της ΕΕ στους τομείς των υδάτων, του ατμοσφαιρικού αέρα, της κλιματικής αλλαγής και της γεωργίας. Η πείρα από την εφαρμογή και η πρόοδος στην επιστημονική αντίληψη των συνεργειών των μέτρων που περιλαμβάνουν τα προγράμματα δράσης κατά της νιτρορρύπανσης παρέχουν ενδείξεις για την αξία της πλήρους εφαρμογής των πολιτικών. Από πρόσφατη μελέτη με θέμα ολοκληρωμένα μέτρα στη γεωργία για τη μείωση των εκπομπών αμμωνίας[28] προκύπτει ότι η εφαρμογή της οδηγίας για τη νιτρορρύπανση αποφέρει σημαντικά οφέλη για τον ατμοσφαιρικό αέρα και ως προς τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Περισσότερες λεπτομέρειες για τις σχέσεις μεταξύ των πολιτικών παρέχονται στο κεφάλαιο 4 του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα έκθεση καλύπτει για πρώτη φορά και τα 27 κράτη μέλη. Τα νέα κράτη μέλη έχουν στο σύνολό τους συγκροτήσει δίκτυα παρακολούθησης, χαρακτηρίσει ευπρόσβλητες ζώνες και καταρτίσει προγράμματα δράσης.

---

[28] Έκθεση της Επιτροπής «Integrated measures in agriculture to reduce ammonia emissions», Alterra, 2007

Σχετικά με την ποιότητα των υδάτων, στο 66% των σταθμών παρακολούθησης που καλύπτουν υπόγεια ύδατα οι συγκεντρώσεις νιτρικών ιόντων παραμένουν σταθερές ή μειώνονται. Ωστόσο, στο 34% των σταθμών αυτών παρατηρήθηκε αύξηση της νιτρορρύπανσης, ενώ στο 15% οι συγκεντρώσεις νιτρικών ιόντων υπερέβαιναν το ποιοτικό κατώτατο όριο των 50 mg/l. Μεταξύ των υδροφορέων, εκείνοι που έχουν μικρό βάθος εμφανίζουν υψηλότερες συγκεντρώσεις νιτρικών ιόντων από τους βαθύτερους. Το υψηλότερο ποσοστό ρυπασμένων υδάτων εντοπίζεται σε βάθος 5 έως 15 μέτρων κάτω από την επιφάνεια.

Όσον αφορά τα γλυκά επιφανειακά ύδατα, στο 70% των σταθμών παρακολούθησης οι συγκεντρώσεις νιτρικών ιόντων παραμένουν σταθερές ή μειώνονται. Στο 3% των σταθμών οι συγκεντρώσεις υπερβαίνουν τα 50 mg/l, ενώ στο 21% είναι χαμηλότερες από 2 mg/l. Στο 33% των σταθμών παρακολούθησης της τροφικής κατάστασης τα ύδατα χαρακτηρίζονται ως ευτροφικά ή υπερευτροφικά. Μολονότι η πίεση από τη γεωργία από πλευράς νιτρορρύπανσης των επιφανειακών υδάτων μειώθηκε σε πολλά κράτη μέλη, η γεωργία εξακολουθεί να ευθύνεται για μεγάλο μέρος των φορτίων αζώτου στα επιφανειακά ύδατα.

Στην ΕΕ-15 παρατηρείται περαιτέρω αύξηση της έκτασης των ευπρόσβλητων ζωνών σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς. Το ποσοστό του εδάφους της ΕΕ-15 που καταλαμβάνουν οι χαρακτηρισμένες ζώνες αυξήθηκε από 43,7% σε 44,6 %, ενώ έχει χαρακτηριστεί 39,6% του εδάφους της ΕΕ-27, συμπεριλαμβανομένου του εδάφους των κρατών μελών που εφαρμόζουν πρόγραμμα δράσης στο σύνολο του εδάφους τους. Παρόλα αυτά, από τα στοιχεία για την ποιότητα των υδάτων προκύπτει ότι σε πολλές περιφέρειες, τόσο της ΕΕ-15 όσο και της ΕΕ-12, είναι αναγκαίο να αυξηθούν ακόμη περισσότερο οι χαρακτηρισμοί σύμφωνα με τα κριτήρια της οδηγίας για τη νιτρορρύπανση.

Η ποιότητα των προγραμμάτων δράσης στην ΕΕ-15 βελτιώθηκε περαιτέρω σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς. Ωστόσο, αυτό εξακολουθεί να είναι συχνά απότοκο των διαδικασιών για παράβαση. Όλα τα νέα κράτη μέλη κατάρτισαν προγράμματα δράσης, πολλά από τα οποία, όμως, χρειάζονται περαιτέρω βελτιώσεις προκειμένου να ανταποκρίνονται πλήρως στις απαιτήσεις της οδηγίας για τη νιτρορρύπανση, ιδίως οι διατάξεις τους που αφορούν τη κατασκευή αποθηκευτικών εγκαταστάσεων, την ισόρροπη χρήση λιπασμάτων και τον καθορισμό περιόδων κατά τις οποίες απαγορεύεται η διασπορά στο έδαφος. Η παροχή υπηρεσιών ενημέρωσης και κατάρτισης στους γεωργούς και τα αποτελεσματικά προγράμματα ελέγχου αποτελούν θεμελιώδεις παράγοντες για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική επιτόπια εφαρμογή των προγραμμάτων.

Στις περιφέρειες με εντατική κτηνοτροφία παρατηρείται αυξημένο ενδιαφέρον για τις τεχνικές επεξεργασίας κοπριάς, που παρέχουν τη δυνατότητα αποδοτικότερης διαχείρισης των θρεπτικών ουσιών, συχνά σε συνδυασμό με την παραγωγή ενέργειας από βιοαέριο. Η αποδοτική διαχείριση των θρεπτικών ουσιών συμβάλλει στη μείωση των δαπανών των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

Η πείρα από την εφαρμογή και η πρόοδος στην επιστημονική αντίληψη των συνεργειών των μέτρων που περιλαμβάνουν τα προγράμματα δράσης κατά της νιτρορρύπανσης υποδηλώνουν ότι απαιτείται ολοκληρωμένη προσέγγιση στις σχετικές με το άζωτο πολιτικές – με συνεκτίμηση ολόκληρου του κύκλου του αζώτου – και ότι η εφαρμογή της οδηγίας για τη νιτρορρύπανση αποφέρει σημαντικά

οφέλη, κυρίως από πλευράς μείωσης των εκπομπών αμμωνίας και αερίων θερμοκηπίου, αλλά και στο ευρύτερο πεδίο της προστασίας των υδάτων σύμφωνα με την οδηγία-πλαίσιο για τους υδάτινους πόρους. Στο μέλλον θα είναι απαραίτητη η μεγαλύτερη έμφαση στη συγκεκριμένη πτυχή της διαχείρισης του αζώτου, καθώς και η κατάλληλη και διαρκής υποστήριξη από την επιστημονική κοινότητα, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να συνεργάζεται με τα κράτη μέλη για τη βελτίωση της εφαρμογής, με κοινό στόχο την προστασία των υδάτων και, στις περιπτώσεις που το κρίνει απαραίτητο, να κινεί δικαστική διαδικασία.